

**BAAL-co
produktie**

Jean Genet Onder toezicht

met

JULIE : Sigrid Koetse
GROENOOG : Edda Barends
MARA : Hanneke Riemer
BEWAAKSTER : Sylvia Holstijn

*Regie, dekor, kostuums..... Johan Greter
Vertaling, dramaturgie..... Tom Blokdijs
Techniek..... Ron de Graaf
Fotografie..... Hans Verhoeven
Uitvoering dekor..... Atelier van de S.T.A.
Produktie..... Tom Diderich*

Deze voorstelling, een initiatief van Johan Greter en Tom Blokdijs, wordt geproduceerd door Toneelgroep Baal. Zij is mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van de Gemeente Amsterdam en het Amsterdams Fonds voor de Kunst en doordat Toneelgroep Baal, de Nieuwe Komedie, het Publiektheater en de Stadsschouwburg van Haarlem zonder daarvoor een vergoeding te ontvangen hun medewerking verleenden.
Met dank ook aan: Toneelschool Amsterdam en het Holland Festival.

Première: 30 mei 1985 in de Stadsschouwburg van Haarlem. Voorstellingen in het Holland Festival: 10 tot en met 15 juni in Frascati, Amsterdam.

**HOLLAND
FESTIVAL**

Het maken van foto's, film-, video- en/of geluidsopnamen gedurende de voorstelling is niet toegestaan.

Uit: Brief aan de uitgever Jean-Jacques Pauvert, 1954.

In het algemeen hou ik niet van theater. Men heeft mij verteld over feestelijke vertoningen in Japan, China en op Bali. Vergeleken bij het wellicht wat overdreven beeld dat daarvan in mijn hersens vast is blijven zitten, is de formule van het westerse theater me te plat, te grof. Hier kan je er alleen maar over dromen: over een vorm van theater die bestaat uit een diepzinnige verstrengeling van levende, werkzame symbolen, die een taal tot het publiek spreken waarin niets wordt gezegd, waardoor alles wordt vermoed.

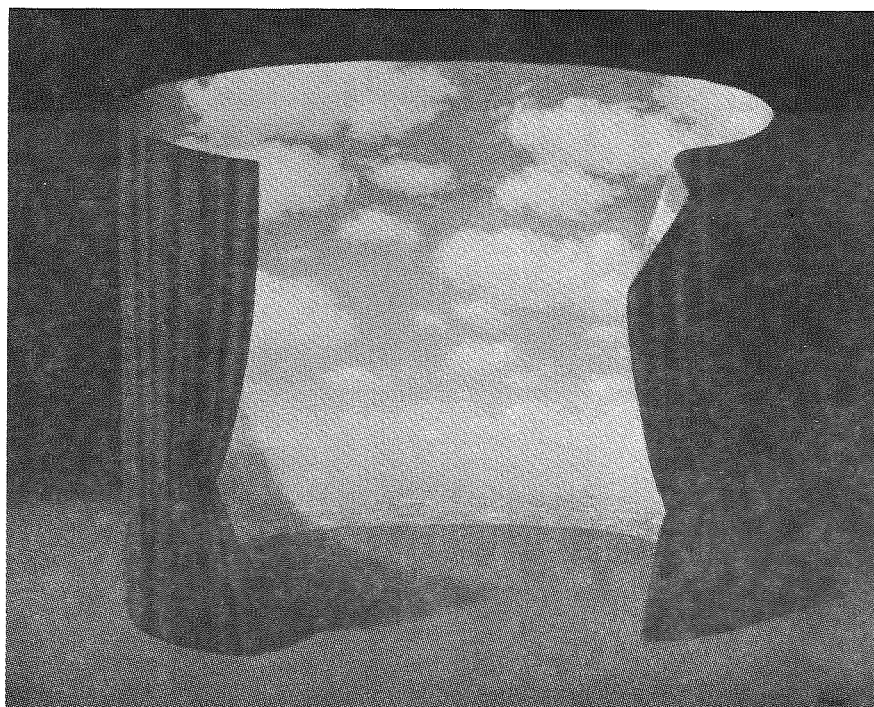
Zelfs de mooiste toneelstukken in het westen hebben iets van verkleedpartijtjes, van karnevalsmaskerades en niets van ceremonies. Wat zich hier op het toneel ontvouwt, is altijd kinderlijk. Soms laten we ons door de schoonheid van de taal bedriegen en denken we dat het stuk daardoor diepzinnig van thema is. Alles speelt zich steeds af in de zichtbare wereld en nergens anders.

Bij het schrijven word je al aangetast door de trieste saaiheid van dat theater, dat de zichtbare wereld veel te nauwkeurig weerspiegelt, dat de daden van mensen toont en niet van goden. Daarom heb ik geprobeerd, door de acteurs een deklamatorische toon toe te staan, een verschuiving tot stand te brengen, het theater op het toneel te brengen. Zo hoopte ik te komen tot de afschaffing van de personages - tenslotte niet meer dan psychologische conventies - , om daarvoor in de plaats tekens te zetten die zo ver mogelijk verwijderd zijn van hun oorspronkelijke betekenis, daar alleen nog maar aan vastzitten om schrijver en toeschouwer iets gemeenschappelijks te geven. Kortom: ik hoopte te bereiken dat toneelpersonages niet méér zouden zijn dan de metafoor van wat ze moesten voorstellen. Om mislukking te voorkomen moest ik natuurlijk eigenlijk ook een ander soort stemgeluid, een ander soort lopen, een ander soort gebaren ontwerpen.

Een jonge schrijver vertelde me dat hij in een park een stel jochies oorlogje zag spelen. Ze hadden zich in twee

groepen verdeeld en bereidden zich voor op de aanval. De nacht was aan het invallen, zeiden ze. Maar de hemel gaf aan dat het klaarlichte dag was. Toen besloten ze dat een van hen de Nacht moest zijn. De jongste en de tengerste werd tot element verheven. Hij werd de Heer van het Slagveld. Hij werd het Uur U, het Onvermijdelijke Moment. Hij kwam aanlopen en het leek alsof hij van heel ver kwam, met de rust de kringloop eigen, en die verzwaard door de droefheid en de statie van een zonsondergang. Naarmate hij dichterbij kwam, werden de anderen, de "mannen", zenuwachtiger, onrustiger. Het kind kwam, naar hun gevoel, te vroeg: het lag voor op zichzelf. Manschappen en officieren besloten toen eensgezind om de Nacht te elimineren. Hij werd weer soldaat in een van beide kampen. Alleen theater dat van deze formule uitgaat, zou me kunnen bekoren.

Vertaling: Tom Blokdijk

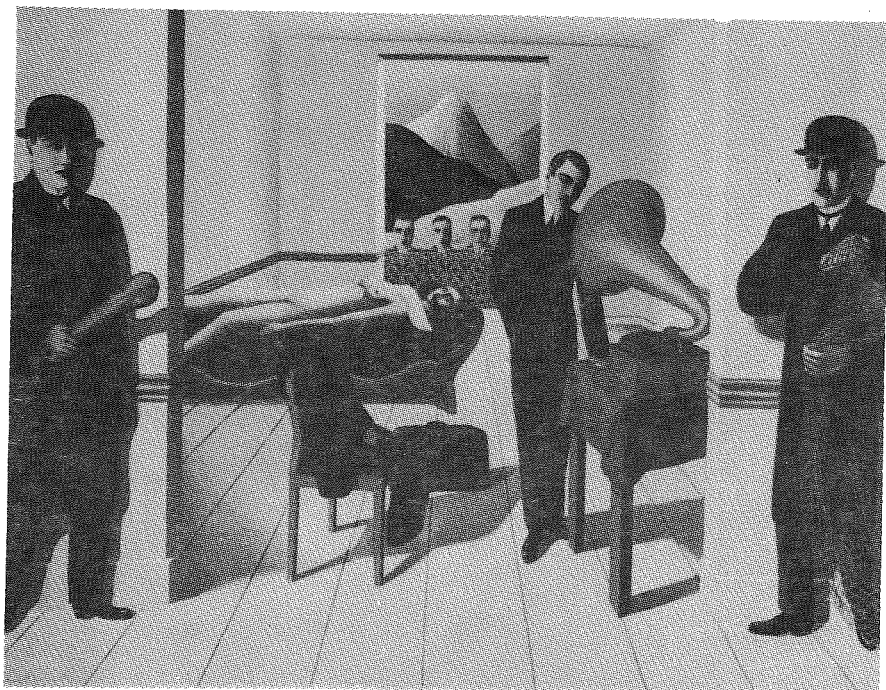
Magritte: Les mémoires d'un saint

Uit: Jean Genet: interview met DIE ZEIT, februari 1976

Het feit dat iemand, die van zijn rechten is beroofd, moordt, vindt u dat bewonderenswaardig?

Men moet de categorieën niet door elkaar halen. Er zijn literaire categorieën en ervaringscategorieën. De idee van een moord kan heel mooi zijn. Een werkelijke moord is iets heel anders.

Ik heb kort na de bevrijding gezien hoe een Algerijn een Fransman vermoordde. Ze waren aan het kaarten. Ik stond naast ze. De Algerijn was 24 jaar. Hij had geen geld meer. Hij had zich door de Fransman volledig laten afzetten. Hij smeekte de mensen om hem geld te lenen om zijn geluk nog een keer te beproeven. Het werd hem geweigerd. Hij trok zijn mes en doodde de Fransman. Ik heb hem zien sterven en dat was erg mooi. Waarom? Deze moord

Magritte: L'assassin menacé

was de voltooiing van een revolte die de jonge Algerijn al lang in zich voelde. De revolte was mooi, niet de moord zelf. Het gevaar gaf hem kracht, overtuiging. De moordenaar moest vluchten en werd niet gepakt.

Zonder risico doden, als politie-agent, nee, dat vind ik niet bewonderenswaardig.

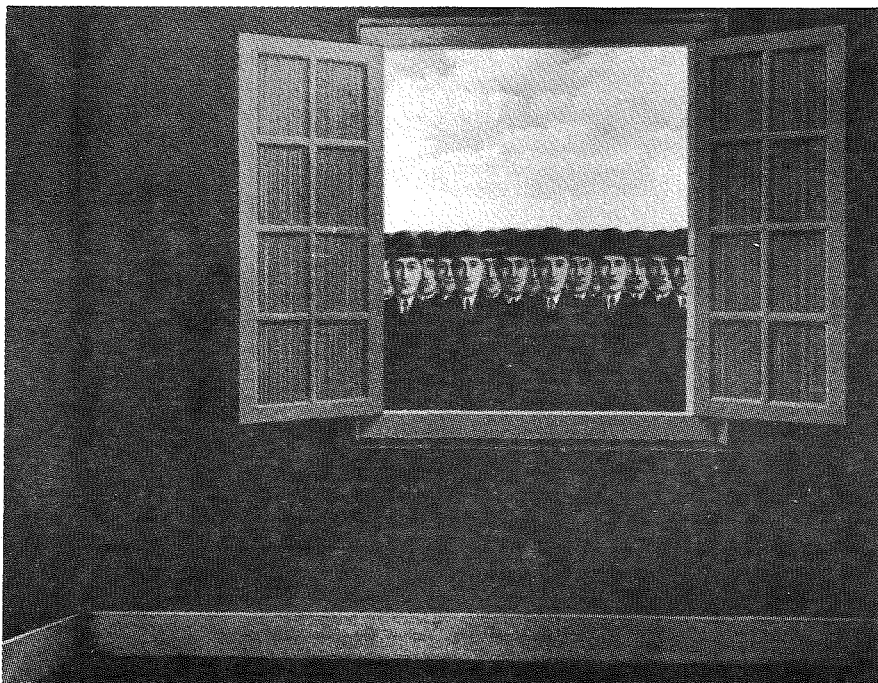
Waarom hebt u geen moord begaan?

Waarschijnlijk omdat ik boeken heb geschreven. U zou me nu de vraag kunnen stellen of ik de dood van een mens veroorzaakt heb.

Ja.

Ik antwoord niet.

Vertaling: Ben Hurkmans

Magritte: Le mois des vendanges

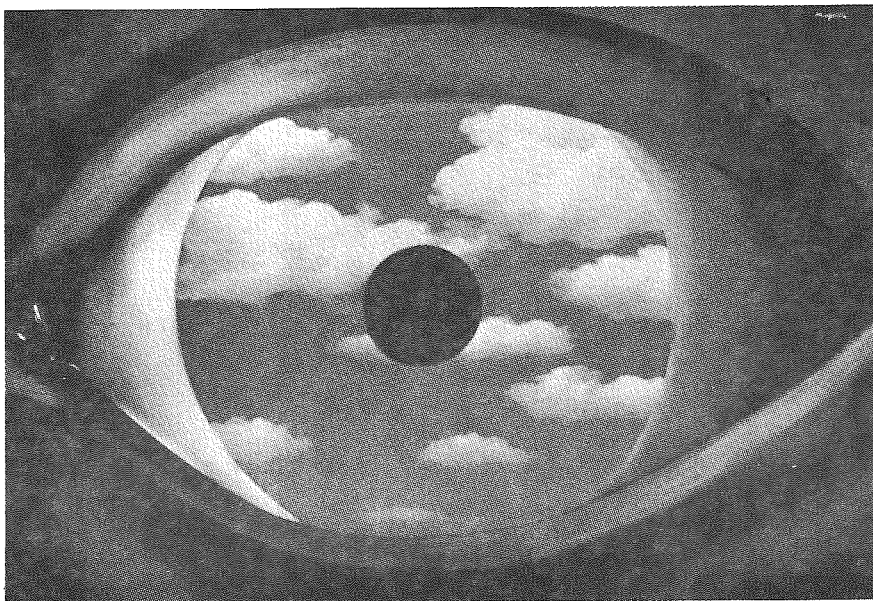
Uit: Jean Genet: interview met PLAYBOY, april 1964

Legde u het er moedwillig op aan om verrader, dief en lafaard te worden, zoals u ook besloot om als dusdanig in de publiciteit te komen?

Ik heb het er niet 'op aangelegd'. Ik heb geen enkel besluit genomen. Dat ik uit stelen ging, kwam omdat ik honger had. Daarna moest ik mijn daad rechtvaardigen, moest ik die aanvaarden.

Voelt u zich verwant aan mede-misdadigers?

Nee, helemaal niet. En wel om de eenvoudige reden dat ik, zo ik me dat voelde, al een heel eind op weg zou zijn naar de moraal, naar het goede. Als er bijvoorbeeld trouw zou bestaan tussen twee, drie misdadigers, dan betekende dat al het begin van een morele afspraak en dus het begin van het goede.

Magritte: Le faux miroir

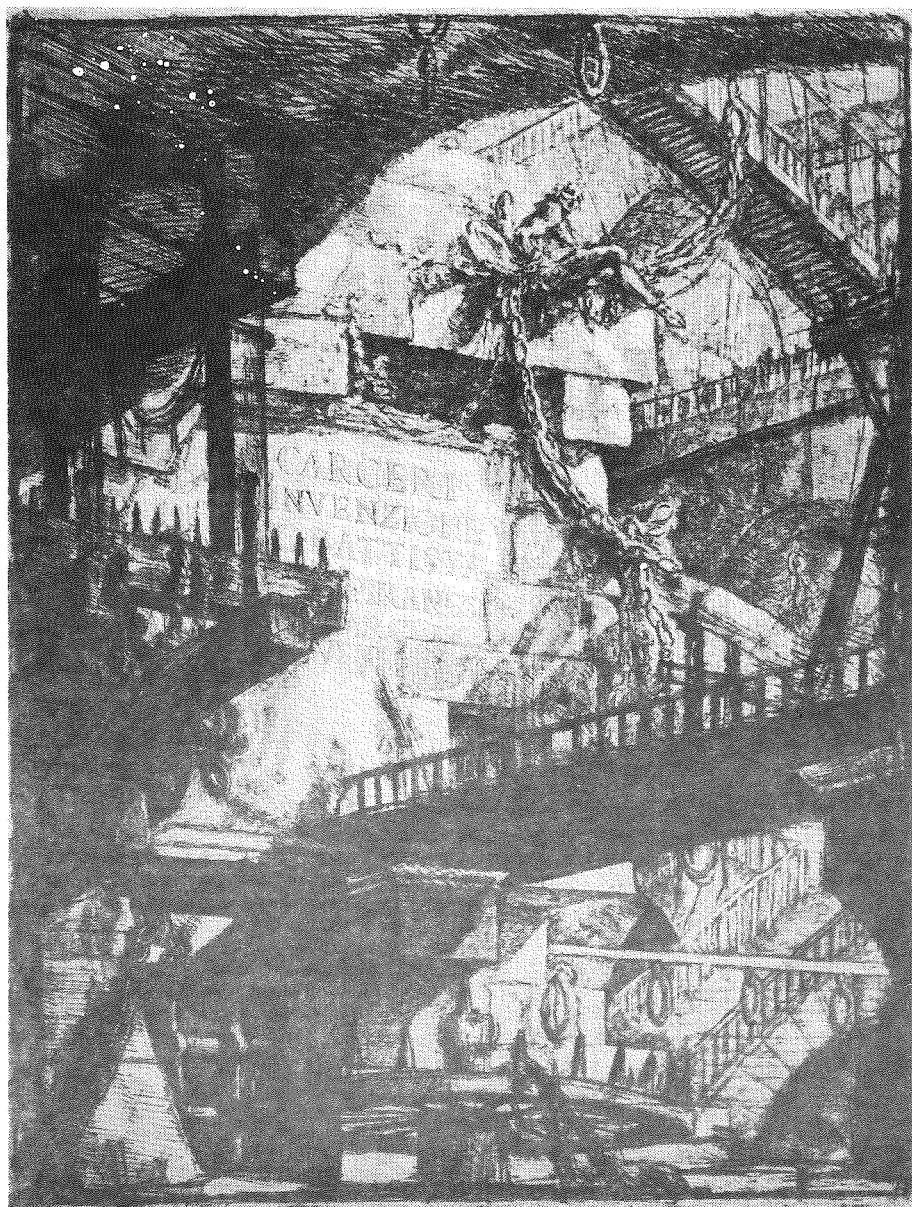
Hoe denkt u over misdaden zoals die waarvan Lee Harvey Oswald beschuldigd is?

Ik voel me kollegiaal verbonden met Oswald. Niet dat ik vijandig stond tegenover president Kennedy. Ik had alleen totaal geen belangstelling voor hem. Maar ik voel me verbonden met de enkeling die zich op zijn eentje verzet tegen zulk een streng georganiseerde maatschappij als de Amerikaanse of de Westerse of welke maatschappij in de wereld dan ook die het kwade veroordeelt. Ik sympathiseer met hem - zoals ik ook sympathiseer met een groot kunstenaar die zich tegenover een hele maatschappij plaatst: niet meer en niet minder. Ik ben voor iedereen die op zichzelf is. Maar al ben ik dan moreel gesproken voor iemand die alleen is, mensen die alleen zijn, blijven alleen. Al ben ik dan voor Oswald als hij zijn misdaad begaat, hij was alleen. Al ben ik voor Rembrandt als hij zijn schilderijen schildert, ook hij is alleen.

Uw critici beweren dat u een voorstander bent van de gewelddadige omverwerping van de heersende klasse en de conventies in de maatschappij. Overdrijven ze?

Ik zou mezelf graag willen bevrijden van de conventionele moraal, van dat soort dat gekristalliseerd is, dat de ontwikkeling tegenhoudt. Maar een kunstenaar is niet volledig destruktief. Reeds het feit dat hij te maken heeft met het vinden van een mooie uitdrukking, een evenwichtige zin, dat alleen al veronderstelt een ethiek, een verhouding tussen schrijver en eventuele lezer. Iedere esthetica houdt een ethiek in. Maar ik heb de indruk dat uw idee over mij gebaseerd is op werk dat twintig jaar geleden geschreven is. Tegenwoordig probeer ik niet een weerzinwekkend of boeiend of aanvaardbaar beeld van mezelf te geven.

Vertaling: John Vandenbergh

Piranesi: titelblad Carceri